

คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ ตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวน สอบสวนตำรวจภูธรภาค 9

ธัญวิไลษฐ์ สุวรรณจินดา

บทคัดย่อ : การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงาน
ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวน
ตำรวจภูธรภาค 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต
การทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบ
สวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัย
การปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ
ตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจ
ภูธรภาค 9 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือประกอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5
ขึ้นไป ศึกษาจากข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบ
สวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 จำนวน 172 นาย สถิติการวิเคราะห์
ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และค่าการทดสอบ t - test และ F - test

ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวน
ตำรวจภูธรภาค 9 มีคุณภาพชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
คุณภาพชีวิตด้านการบูรณาการด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
รองลงมาคือ ด้านความ

เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาความสามารถของบุคคลตามลำดับ และข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สายงาน เงินเดือน และอายุราชการที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างทุน 6 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขของคนในสังคมมากที่สุด ดังนั้นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงานจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่จะต้องส่งเสริมให้คนทำงานไทยเป็นแรงงานคุณภาพและมีสุขภาวะดีทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ดังนั้นความต้องการข้อมูลด้านสถานการณ์คุณภาพชีวิตและความสุขคนทำงาน จึงเป็นเรื่องสำคัญในการนำมาวิเคราะห์เพื่อรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์คนทำงานในประเทศไทย ทุนมนุษย์ที่อยู่ในช่วงวัยทำงานจัดว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เป็นต้นทุน

ทางสังคมที่มีคุณค่า มีบทบาทความสำคัญที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ต้องเข้าสู่ระบบการทำงาน ต้องทำงานเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เมื่อคนทำงานในที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีสภาวะที่เหมาะสม ทำให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงาน (quality of working life) มีผลต่อการทำงานมาก กล่าวคือ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร

ตำรวจภูธรภาค 9 มีพื้นที่ปกครองบังคับบัญชาเพียง 4 จังหวัด คือ ตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา สตูล ตรัง และพัทลุง โดยมีการตั้งหน่วยในระดับกองบังคับการขึ้นใหม่คือ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 (บก.สส.ภ.9) การปฏิบัติหน้าที่ตำรวจภูธรภาค 9 มีหน้าที่รับผิดชอบทั่วทั้งจังหวัดสงขลา สตูล ตรัง และพัทลุง ทั้งนี้เขตพื้นที่ความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ลงพื้นที่ในแต่ละจังหวัด ซึ่งแตกต่างจากสถานที่ตำรวจภูธรทั่วไป เช่น ข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 ดูแลรับผิดชอบทั่ว 4 จังหวัด แต่ในขณะเดียวกัน สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เท่านั้น เมื่อตำรวจภูธรภาค 9 พบเหตุเกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานใดก็จะส่งไปยังสถานที่ตำรวจเขตพื้นที่นั้น จากประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัย ได้พบและสังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 ได้แก่ 1) ปัญหาด้านสุขภาพ

เช่น ตำรวจจราจรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามถนนที่มีการจราจรหนาแน่น ได้รับมลพิษที่เกิดจากยานยนต์บนท้องถนน ก่อให้เกิดโรกระบบการเดินหายใจเรื้อรัง การออกตรวจในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการมอบหมายส่งผลให้ร่างกายปรับตัวไม่ทันต่อสภาพอากาศ ร่างกายจึงเจ็บป่วยได้ง่าย เป็นต้น 2) ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง ออกพื้นที่ในเขตที่ไม่คุ้นเคย เกิดการทำทายนกับอำนาจเจ้าถิ่นของแต่ละพื้นที่ 3) ปัญหาหนี้สิน เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงไปกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ 4) ปัญหาการได้รับสวัสดิการ ซึ่งข้าราชการตำรวจมีสิทธิสวัสดิการภาครัฐไม่แตกต่างจากหน่วยงานราชการอื่นๆ ในขณะที่ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเสี่ยงต่อชีวิตสูงกว่าข้าราชการประเภทอื่นๆ ค่อนข้างสูง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ เช่น เอกสิทธิ์ ตรงต่อกิจ (2551) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน กองกำกับการ 1 (สายตรวจ 191) กองบังคับการตำรวจปฏิบัติการพิเศษ พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย จึงสมควรที่หน่วยงานจะต้องเอาใจใส่ให้มากขึ้นในเรื่องค่าตอบแทน ความปลอดภัยและสุขภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานให้โอกาสในการพัฒนาความสามารถ สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมการทำงาน ตลอดจนสร้างกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมมากขึ้น เช่นเดียวกับ ภาวัต วรรณสุภัทร (2550)

ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตตำรวจจราจร ชั้น
ประทวนในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 5
พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปาน
กลาง มีปัญหาที่เกิดจากรายได้ไม่เพียงพอต่อ
การดำรงชีวิตของครอบครัวและสวัสดิการใน
เรื่องค่าเล่าเรียนบุตร ที่พักอาศัย และอุปสรรคใน
การทำงานไม่พร้อมใช้งาน จำนวนไม่เพียงพอ
และเวลาพักผ่อนน้อยเกินไป

ด้วยความสำคัญและสภาพปัญหาที่
เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการ
ทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับ
การสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 เพื่อ
ศึกษาและนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงและพัฒนาการบริหาร คุณภาพชีวิตการ
ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวน
สอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 และสามารถนำไปสู่
การทำงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย มี
ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น ที่สำคัญ
ประชาชนยอมรับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ
ตำรวจมากยิ่งขึ้นและมีความปลอดภัยทั้งชีวิต
และทรัพย์สินทำให้สังคม ประเทศน่าอยู่ สงบ
และมีความเจริญมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการ
ทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับ
การสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการปฏิบัติงาน
ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ
สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 จำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการ
ทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกอง
บังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง
สำรวจ โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ
สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สายงาน
เงินเดือน อายุราชการ ตัวแปรตามด้านปัจจัยการ
ปฏิบัติงาน ดังนี้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ลักษณะการ
ปฏิบัติงาน การบังคับบัญชา นโยบายและการ
บริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และปัจจัย
คุณภาพชีวิตการทำงาน ดังนี้ ค่าตอบแทนที่
เพียงพอและยุติธรรมความปลอดภัยและ
สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน การพัฒนา
ความสามารถของบุคคลความมั่นคงและ
ความก้าวหน้าในงาน การบูรณาการด้านสังคม
ประชาธิปไตยในองค์กรความสมดุลระหว่างการ
ทำงานและชีวิตส่วนตัว

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ
ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวน
สอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ชั้นสัญญาบัตร
จำนวน 136 นาย ชั้นประทวน จำนวน 278 นาย
รวมทั้งสิ้น จำนวน 414 นาย กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัย
ได้ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีแบบยา
มานะ (Yamane) จะได้กลุ่มตัวอย่างชั้นสัญญา
บัตร จำนวน 67 นาย ชั้นประทวน จำนวน 137
นาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 204 นาย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สายงาน เงินเดือน ราชการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ การบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ประกอบด้วย ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน การพัฒนาความสามารถของบุคคล ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานการบูรณาการด้านสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม

ตอนที่ 4 แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

แบบสอบถามผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง

เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผลที่ได้ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 จำนวน 204 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 172 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.31

การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ค่าร้อยละ (percentage) และการแจกแจงความถี่ (frequency) บรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการปฏิบัติงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviations)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยการปฏิบัติงานและปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 โดยใช้วิธีการ F- test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one- way ANOVA) และ

t-test ทั้งนี้จะกำหนดระดับความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการสรุปประเด็นตามเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งในระดับชั้นประทวน ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานป้องกันปราบปราม ได้รับเงินเดือน 20,001 บาทขึ้นไป อายุราชการตั้งแต่ 11 - 15 ปี และรองลงมามีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งในระดับชั้นสัญญาบัตร ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานอำนวยการ ได้รับเงินเดือน 15,001-20,000 บาทขึ้นไป และมีอายุราชการตั้งแต่ 16 - 20 ปี

2. ปัจจัยการปฏิบัติงานและระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน

ปัจจัยการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 แสดงความคิดเห็นระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานมาก เช่น การมีความตั้งใจ รับผิดชอบ เสียสละ และอุทิศตน ทั้งร่างกายและแรงใจให้กับการปฏิบัติงาน การสร้างผลงาน พัฒนางานอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติงาน ได้สำเร็จตาม

เป้าหมาย นโยบาย จนผลงานที่ได้เป็นที่ยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และที่สำคัญข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ภูมิใจกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ปัจจุบัน โดยภาพรวมข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับมาก

คุณภาพชีวิตการทำงานข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ด้านการบูรณาการด้านสังคม มีคุณภาพชีวิตในระดับมาก เช่น หน่วยงานมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสในการทำงานร่วมกัน การมีบรรยากาศในการทำงานภายในหน่วยงาน หรือปฏิบัติงานนอกพื้นที่ที่มีความเป็นกันเอง ทำให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี และรองลงมาคือ ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม มีคุณภาพชีวิตในระดับมากเช่นกัน เช่น การมีโอกาสเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นในการทำกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินกิจการของหน่วยงาน อาชีพตำรวจทำให้บุคคลรอบข้างและประชาชนรู้สึกชื่นชม และเป็นที่รักใคร่ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและสังคม

ในภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตการ

ทำงานด้านการบูรณาการด้านสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ความสมดุลระหว่างการ ทำงานและชีวิตส่วนตัว ค่าตอบแทนที่เพียงพอ และยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาความสามารถ ของบุคคล ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัจจัยการ ปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ที่อายุต่างกัน มีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่ นโยบายและการบริหาร และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน สถานภาพต่างกันมีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะการปฏิบัติงาน และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน ระดับ การศึกษาต่างกันมีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะการปฏิบัติงาน นโยบายและการบริหาร และความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน ระดับชั้นยศต่างกัน มี ผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงานด้านลักษณะการ ปฏิบัติงาน และนโยบายและการบริหารต่างกัน สายงานต่างกันมีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะ การปฏิบัติงาน การบังคับบัญชาและนโยบายและ การบริหารแตกต่างกัน เงินเดือนต่างกันมีผลต่อ

ปัจจัยการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในการ ปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และอายุ ราชการต่างกันมีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงานด้าน ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าใน ตำแหน่งหน้าที่ การบังคับบัญชา และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ ตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 9 ที่มีอายุต่างกันมีผลต่อปัจจัย คุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่ เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน การบูรณาการ ด้านสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุล ระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมแตกต่างกัน สถานภาพต่างกันมีผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการ ทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการ ปฏิบัติงาน และความสมดุลระหว่างการ ทำงาน และชีวิตส่วนตัวแตกต่างกัน ระดับการศึกษา ต่างกันมีผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้าน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม การพัฒนา ความสามารถของบุคคล และความมั่นคงและ ความก้าวหน้าในงานแตกต่างกัน ระดับชั้นยศ ต่างกันมีผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้าน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และการบูร ณาการด้านสังคมแตกต่างกัน สายงานต่างกันมี ผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้าน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม การพัฒนา ความสามารถของบุคคล การบูรณาการด้าน

สังคม ประชาธิปไตยในองค์กร และความสมดุล ระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัวแตกต่างกัน เงินเดือนต่างกันมีผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน การบูรณาการด้านสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมแตกต่างกัน อายุราชการต่างกัน มีผลต่อปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานการบูรณาการด้านสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมแตกต่างกัน

ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีผลต่อปัจจัยการปฏิบัติงาน และปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐาน

อภิปรายผล

ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบูรณาการด้านสังคม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ประชาธิปไตยในองค์กร ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ความสมดุลระหว่างการทำงาน

และชีวิตส่วนตัว ค่าตอบแทนที่เพียงพอ และยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาความสามารถ ของบุคคล ตามลำดับ และ ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สายงาน เงินเดือน และอายุราชการ ที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวมีความ คล้ายคลึงกับงานวิจัย พัสนันต์ ปานเทศ (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของ ข้าราชการตำรวจกองบังคับการอำนวยการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการอำนวยการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ด้านสภาพแวดล้อม การทำงานที่ดีมีความปลอดภัย ด้านการบูรณา การทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านโอกาส และการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้าน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานโดยส่วนร่วม ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร ด้านค่าตอบแทนที่ ยุติธรรมและเพียงพอ และด้านความมั่นคงและ ความก้าวหน้าในงาน ข้าราชการตำรวจกอง บังคับการอำนวยการที่มี เพศ อายุ อายุราชการ ตำรวจ อายุราชการตำรวจในกองอำนวยการ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ และรายได้ ที่ แตกต่างก็มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ แตกต่างกัน

นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของทรงศักดิ์ ทองพันธ์ (2555) ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านตาขุน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน ส่วนข้าราชการตำรวจภูธรบ้านตาขุน ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และอัตราเงินเดือนต่างกัน มีความเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างจากผลการวิจัยในส่วนข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านตาขุน มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการบูรณาการด้านสังคม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ประชาธิปไตย ในองค์กร ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ สายงาน เงินเดือน และอายุราชการที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน แต่เจษฎา ชมดวง (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจทางหลวง กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่ามีคุณภาพชีวิต

การทำงานในเรื่องของการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านโอกาสการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ด้านบูรณาการทางสังคม ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับด้านอื่น ๆ และด้านความต้องการของสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจฯ คือ อายุ ที่พักอาศัย และอายุราชการ

แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ผู้บังคับบัญชาควรเปิดรับความคิดเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วนำไปปรับใช้ และปฏิบัติได้จริง ความโปร่งใสและมีความยุติธรรมเรื่องงบประมาณ เบี้ยเลี้ยง สวัสดิการต่าง ๆ อาวุธและยุทธโศปกรณ์ ควรมีศักยภาพพร้อมใช้งานและทันสมัย และอยากให้ตำรวจอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ถูกดูแคลนจากประชาชน สำหรับข้าราชการตำรวจกองบังคับการอำนวยการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยให้หน่วยงานพิจารณาปรับเงินเดือนค่าตอบแทนต่าง ๆ ปรับปรุงสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้น และจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา (พัสนันต์ ปานเทศ : 2553)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านปัจจัยการปฏิบัติงาน

1.1 ควรส่งเสริม เปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น และพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบ และให้มีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เช่น เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์รวมถึงบูรณาการให้เท่าทันสื่อและอาชญากรรมในปัจจุบัน

1.2 ควรกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่ให้อย่างชัดเจนและมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสมและความสามารถของข้าราชการตำรวจ

1.3 ควรสนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจสร้างผลงาน มอบโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ให้สูงขึ้น ให้คำชื่นชม ยินดี โดยไม่ลำเอียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

2. ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน

2.1 ควรกำหนดนโยบายการเพิ่มเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ เบี้ยเลี้ยง ค่าครองชีพให้กับข้าราชการตำรวจมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพและเหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เสี่ยงภัยสูง

2.2 ควรเพิ่มความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ควรดำเนินการจัดซื้ออาวุธ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเพียงพอ และมีการตรวจสอบอาวุธ อุปกรณ์ การฝึกทักษะการใช้งานของอาวุธ อุปกรณ์ตลอดจนชุดฝึกปฏิบัติการต่างๆ เช่น การฝึกทบทวนยุทธวิธี เตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันตัวให้เพียงพอ ทันสมัย พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

เพื่อป้องกันความเสี่ยงและอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ และข้าราชการตำรวจนำไปใช้ได้อย่างมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยขณะปฏิบัติหน้าที่ และเกิดความสะดวกในการนำไปใช้งาน

2.3 ควรจัดกิจกรรมกระชับมิตรในหน่วยงาน การจัดสถานที่ภายในหน่วยงาน ให้สวยงาม สะอาดตา จัดระบบผังของหน่วยงานให้น่าอยู่ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจและผู้เข้ารับการบริการเกิดความสบายตา ร่มรื่น อบอวล ส่งผลให้เกิดภาพพจน์ที่ดีกับหน่วยงานได้

2.4 ควรกำหนดนโยบาย สนับสนุนส่งเสริมข้าราชการตำรวจเข้าร่วมการฝึกอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ องค์ความรู้ จิตสำนึก และทักษะในการนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน และงานที่รับผิดชอบ
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 กับหน่วยงานตำรวจที่มีลักษณะเดียวกัน

2. ควรทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ควรเพิ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ในการศึกษาครั้งต่อไป

4. ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อหาจุดบกพร่องคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ

บรรณานุกรม

1. กริช อัมโภชน.(2548). เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารรัฐกิจ หน่วยที่ 1-6.พิมพ์ครั้งที่ 3.นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
2. กองสวัสดิการแรงงาน.(2547). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9(2545-2549).กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
3. เจษฎา ชมดวง.(2552). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจทางหลวง กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.กรุงเทพฯ.
4. ชาญชัย จันทร์แจ่ม.(2542). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก. กรุงเทพฯ.
5. ชาญเดช วีรกุล.(2552). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 5 (จังหวัดอุบลราชธานี). วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
6. ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก.(2535). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต.กรุงเทพฯ : พรติวารการพิมพ์.
7. ทรงศักดิ์ ทองพันธ์.(2555). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา.
8. นิพนธ์ พัวพงศกร และคนอื่น ๆ.(2535). การประเมินผลกระทบขององค์กรกลาง. คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
9. นิตารัตน์ ศิลปะเดช.(2540). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.
10. นพวรรณ วีรโอบารลสิทธิ์.(2548). คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการและลูกจ้างประจำ 92 องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
11. พิสิฐ วังศ์นากนกร.(2549). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ศึกษาเฉพาะกรณีสาขาในสังกัดสำนักงานเขต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
12. ภาวัต วรรณสุภัทร.(2550). คุณภาพชีวิตตำรวจจราจรชั้นประทวนในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 5. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
13. ลีลศร พ่วงศรี.(2546). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของ

- นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.กรุงเทพฯ.
14. วรณา กุมารจันทร์.(2543).คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,กรุงเทพฯ.
  15. วัลลภ ปรัชญาสันติ.(2545).คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับล่างของกรมทางหลวง กรมศึกษาบุคลากรในสังกัดสำนักทางหลวงที่12 (จังหวัดชลบุรี).วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.
  16. วุฒิพล สกลเกียรติ.(2546). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน.ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
  17. ศิริกานต์ ทิมย้ายงาม.(2550).คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.
  18. ศรินันท์ กิจจิสุขสถิต,เฉลิมพล แจ่มจันทร์ ,กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และจรัมพร ให้อย่าง.(2557).คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุข.พิมพ์ครั้งที่ 2.นนทบุรี : อักษรยูเครีเอทนิว.
  19. ศิริพร ลือวิภาสกุล.(2553).คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.กรุงเทพฯ.
  20. ศุภณัฐ อุปนัยไชย.(2551).คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดอุดรดิตถ์, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.อุดรดิตถ์.
  21. สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหาร. กรุงเทพฯ: ประชาอุทิศการพิมพ์.
  22. สร้อยตระกูล (ตี๋ยานนท์)อรธธมานะ.(2550). พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
  23. สุชาดา สุขบำรุงศิลป์.(2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนวิศวกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.
  24. สุทธิพร บุญมาก.(2544).คุณภาพชีวิตของพยาบาล ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ส่วนกลาง กระทรวงสาธารณสุข. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.กรุงเทพฯ
  25. สุบัน โยทุม.(2544).คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเลย . [online]Available:<http://web.rilogi.ac.th/~graduate/menu6/abstractsocial/bp4201/suban.htm>.